

An © 2016 Gannas

Piwas Lyennek 2016

Breusysi yn kesstrif Holyer an Gov 2016 a vetyas war-barth gans bern bras a lyvrow rag ervira piw a wayn hevlyna.

An lyvrow profys yn Klass Onan rag Lyvrow yn Kernewek yw:

An Kanker ha'y Dhiwbaw Owrek gans Herge, treyllys yn Kernewek gans Mark Trevethan, dyllys gans Dalen Kernow.

Cass Coynt an Doctour Jekyll ha Mester Hyde gans R L Stevenson, treyllys yn Kernewek gans Nicholas Williams, dyllys gans Evertyp.

Dhe EmLOW an Galaksi gans Rod Lyon, dyllys gans Kesva an Taves Kernewek.

Gerlyver Poket, pennskriker Ken George, dyllys gans Kesva an Taves Kernewek.

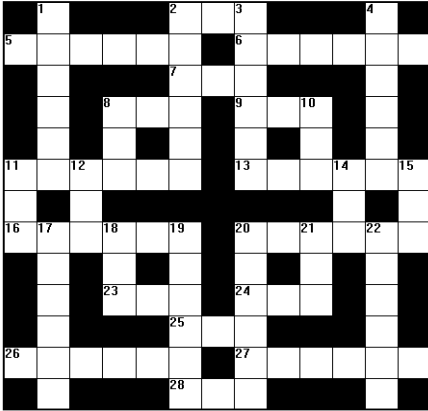
Kas ha Dial gans Polin Prys, dyllys gans Kesva an Taves Kernewek.

Winni-an-Pou gans A A Milne, treyllys yn Kernewek gans John Parker, dyllys gans Kesva an Taves Kernewek.

Gwynn agan bys bos lyenn y'gan yeth kernewek owth ynkrësya pub blydhen. Sur on y fydh ober kales dhe'n vreusysi dewis pana lyver yw gwiw dhe vos kampyer hevlyna.

**An Gannas niver
476 Mis-Est 2016
dyllys gans ©
Kowethas an Yeth
Kernewek ISSN
1476 705X**

Krowseryow gans Ray Edwards

- gans Brian Webb (6)
- 2. Gwryghonenn (6)
- 3. Le (6)
- 4. Nyns yw *hirhe* (6)
- 8. Torn (3)
- 10. Pan nag eus golow (3)
- 11. Tir ughel ryb an mor (3)
- 12. *Mynn yn Sowsnek* (3)
- 14. *Sevel a'm ... ny allav* (BM 4192) (3)
- 15. Anfeus (3)
- 17. Kas (6)
- 18. *Derwenn yn Sowsnek* (3)
- 19. Gogoska (6)
- 20. Nyns yw *koth* (6)
- 21. Rager (3)
- 22. Dhe wul gans yethow (6)

Gorthybow dhe'n krowseryow mis-Gortheren

a-dreus:

- 2. An mis ma (3)
- 5. Kynsa boes an jydh (6)
- 6. da! (6)
- 7. Pur dhrog (3)
- 8. Tyller dhe vywa ynno (3)
- 9. Lel (3)
- 11. Rann gales an korf (6)
- 13. Yeth Slavonek a vri (6)
- 16. Diwettha dydh an seythun (6)
- 20. An planet ma (6)
- 23. *Hayl Syrr epskop y'th ... owth esedha* (PC 931) (3)
- 24. Gwag; *Steval* ... (3)
- 25. *Pe yn Sowsnek* (3)
- 26. *prest yma a-dro dhyn ni, gans* (PAA 21) (6)
- 27. Argyans (6)
- 28. Kenedhel (3)

An Nowodhow

Nowodhow berr yn Kernewek yw dyllys gans Radyo Kernow dhe 5 eur dy'Sul. Geryow an dowlenn a yll bos redys diworth gwiasva Kowethas an Yeth Kernewek:

www.cornish-language.org

war-nans:

- 1. Edhen a breyth yn 'Hen Mewek'

Lyther a Alban

a-dhiworth Yowann Byghan

(agan kesskriker arbennik albanek)

Istori A-varr an Alban: 2. An Oesow Kres A-varr

Kynsa myghtern Alban oll a dheuth a vyghterneth na Cruithneachean, henn yw an Picti po an dus payntys. Cinéad mac Ailpín o y hanow (Coinneach mac Ailpín yn Gàidhlig arnowydh, sowsnekhes avel Kenneth McAlpine). Ev a reynyas a 841 bys dhe'n 13^{ves} a vis Hwevrer 858, ha merwel a hwedh an ympynnyon. Kres y diryow o henwys Fortriu (Forteviot y'n dydhyow ma), mes wosa an vlydhen 900 diyskynnysi Cinéad a wrug omgemmyska gans an teyluyow ryel gwydhelek, ha kres an wlaskor a dheuth moy troha'n dhyghowbarth ha Dùn Èideann ha Lothian. Gàidhlig a dheuth ha bos aga thaves wosa nebes degblydhnyow.

Dinas Cinéad mac Ailpín

Krev ha konnyk o Cinéad heb mar. 'An Ferbasach' o y leshanow, ow styrya 'An Trygher'. Pub myghtern an dynasti hag a reynyas yn Alban dres an Oesow

Kres A-varr a omwrug diyskynnys Cinéad. Mes pur goplek o an diyskynnys ma, ha pur leysek yw an istori. Usadow na Cruithneachean o diyskynnys mammel. Dell hevell, yth o Cinéad y honan Gwydhel, myghtern a Dàl Riada (ha'y daves Gwydhelek), mes y vamm o pennseviges na Cruithneachean (ha'y thaves hi Cruithneach, henn yw neb eghenn a Vrythonek). Dell welyn yn fenowgh yn istori, yth o fors arvow a wrug ervira an diwedh.

Cinéad map Cinéad o hwath moy dibita ages y das. An prydydh-istorior Andrew a Wyntoun a skrifas y'n 15^{ves} kansblydhen:

*'Quhen Alpyne this kyng was dede,
He left a sowne wes cal'd Kyned,
Dowchty man he wes and stout,
All the Pechtis he put out.
Gret bataylis than dyd he,
To pwt in freedom his cuntre!'*
(‘Ha'n myghtern Alpin ma marow,
Y sywyas mab henwys Kenneth,
Den krev ha stout.
Oll an Picti ev a worras dhe-ves.
Ev a wrug batelyow meur,
Rag livra y vro!’)

A'n pymthek myghtern a sywyas Cinéad dres an 190 blydhen wosa y vernans, deg anedha a verwis po yn batel po dre voldrans. An eskerens a dho a Norgagh, a Iwerdhon, po a Bow Sows, mes pup-prys yth esa eskerens lowr. Yn 1018, Malcolm II a waynyas Lothian a'n myghtern sowsnek Cnut (Canute), mes dibowes hag ansertan o an ordiryow hwath dres lies kansblydhen.

Re an vyghternedh a'n blydhnyow

ma yw aswonnys yn ta. Macbeth a ladhas Duncan yn 1040, mes ny re dhyn Shakespeare delinyans gwir anodho: Duncan o rewler gwan ha fell, ha Macbeth o myghtern da ha krev, hag a reynyas seytek blydhen. An Vyghternes Mairead (Margaret), gwreg Malcolm III, a wrug dasdhereivel Manachainn an I (Managhti Iona) ha dos ha bos sanses.

Sanses
Mairead

Malcolm IV (1153-1165) o henwys Calum na mhaighdeann (Malcolm an voren) awos y semlans benel. Alexander III a verwis a-dhesempis yn 1286 dre dhroglamm koynt - y vargh a'n tewlis dres als - na nys es gwiryek dhe'n wlaskor marnas Margaret 'Maghteth Norgagh', mes hi a verwis ynwedh. Y tallathas ytho kesstrif meur rag an gurun, dell wren gweles nessa mis.

Margaret
Maghteth
Norgagh

**Servisyow Eglos
dydhyasow avisow**

An Revrond Chenon Jane Kneebone a dhannvon kedhlow a-dro dhe servisyow a dheu:

an 4^a a vis-Gwynngala Lannahevrans Gwesperow an Orsedh, 3 eur;

an 18^{ves} a vis-Gwynngala, Chapel Methodek, Sen Iv, 3 eur, Goeldheys;

an 25^{ens} a vis-Gwynngala, Goeldheys, Eglos an Bluw Tresulwedhen, dhe 3 eur.

Pella derivadow a-dhiworth:

Rev. Chenon Jane Kneebone

☎ 01637 873135

☎ 07966 703924

janekneebone@gmail.com

**Nos Piwasow
hwedhel gans Roger Courtenay**

‘Wel, yma piwas dhe bubonan lemmyn,’ yn-medh Tristram Tregloan, ha Kibell Bath a worras y biwas, bugh y furv, gans ‘Piwasow Leth Arghanti Holman Harvey skrifys yn lytherennow bras warnodho, yn kres an voes gans an dhew arall. ‘Wel, pubonan marnas Endellion, mes ow fiwas yw rygdi ynwedh. Ha dhe Vorwenna: agan tri.’

‘Abattys yw aga skians,’ yn-medh

Kibell, ow shakya y benn yn-dann skoellya gwedrennas a win gwynn arall a-nans y vryansenn. ‘Ny waynyen travyth kyns, mes an vlydhen ma, wosa an kudynn gans leth gwyrth y liw dhe dhalleth ena, Argel Bughes Tremenhir yw ‘An Gwella Bargen-Tir Le’ti Kernewek’ herwydh Holman Harvey. Yth esons ow kokkia, an harlotwesyon, pryves podrek ow mosegi y’ga fenn!’ Y taslenwis y wedrenn.

‘Bos hweg dhyn yma hwans a Holman Harvey, kler yw,’ yn-medh Morwenna Lu. ‘Travyth drog y’ga hever rag ma na leverryn, wosa an pyth a wrussons orth prys a’n leth gwyrth. Nebes koynt yw ow bos gwaynyer an piwas rag an gwella negys leth nowydh: ny dhallethis saw nans yw diw seythun an dyskans Kernewek rag bughes, ha Kibell yw ow kliens unnel.’

‘Fatell yw an bughes?’ y hwovynnas Endellion. ‘A yllons kewsel nebes Kernewek hwath?’

‘Na hwath,’ yth amyttis Morwenna. ‘Trelyya ‘moo’ dhe ‘moe’ yth assayis orth an dalleth, mes chanjya ny ynnons.’

‘Fowt an furv skifys savonek yw henna,’ y profyas Endellion.

‘Y fydh piwas dhe Endellion hy honan kyns gorfenn an nos, mar ny gammdybav,’ yn-medh Tristram.

‘Gas dha flows, ty benn-koeg,’ yn-medh Kibell. ‘Nyns usi hi y’n negys leth.’

‘Nyns ov vy y’n negys leth, mes yma piwas dhymm.’

‘A pesta den gans neppyth y’th penn! Ty a dhigolmas an kudynn gans an leth gwyrth!’

‘Gans gweres Endellion,’ yn-medh Tristram.

‘Re din Sen Paffan! Ny vydh piwas kawghek arall rag honna haneth.’

‘Ytho, eus kevrenn arall dhis gans an negys leth, Endellion?’ y hwovynnas Tristram.

‘Y’n devnydhyav y’m te,’ y hworthybis Endellion, ‘mes nyns eus travyth moy es henna.’

‘Martesen henn a vydh lowr an nos ma,’ yn-medh Tristram.

‘Y hwelyn kyns diwedh an nos,’ yn-medh Endellion yn-dann worra hwilenn dhu vras a-ji hy ganow. ‘Mmm, splann yw an re ma. Rostys sygh. Res yw dhywgh aga frevi.’

Morwenna a ystynnas hy bregth ha kemmeres hwilenn a’n bolla.

‘Mmm, gwir yw. Bryntin yns,’ yn-medh hi. ‘Yns i dhiworth an boesti na yn Kambronn?’

‘Yns. Ynys Rudhek y hanow. Tyller splann yw, Fatell o an melhwennow, Kibell?’

‘Nyns esen vy y’n boesti dyowlek na bythkweh, gras dhe Dhuw,’ y hworthybis Kibell. ‘Py pystyon a vynn dybri pryvyon ha hwesker?’

‘Fenten dha a dhaer yns. Hag y tyb’sys jy ogas plat leun a velhwennow a-varra. Fatell ens i? Nyns esa chons dhymm aga frevi.’

‘Pyth? Ny wrug. Melhwennow? Dha gows yw brammow keun klavorek. Nyns ens melhwennow, a nyns ens i? An plat na? Kowles a neb eghenn? Ny wodhyen aga bos ...’ Y enep, igor y anow, a wannliwas. Y skoellyas hanafas a win arall dres y dhiwweus.

‘Wel, y tybris vy onan ha Kibell ow tybri an re erell a’n teylu,’ yn-medh Tristram, ow hwerthin, ‘ha pur vlasek gans an sows goghi o.’

‘A nyns yw gwir y tybir taklow a’n par ma yn China?’ y hwovynnas Endellion.

‘Moy ages omma, sur.’ yn-medh Morwenna. ‘Mes risotto kelyon margh a dhyb’syn a-varra ny welis kyns y bar.’

An dus y’n stevell a dakyas.

‘Py piwas yw hemma?’ y hwovynnas Tristram, ow mires orth an gwarila.

‘An gwella kowethas karyans rag dy’goelyow bughes,’ y hworthybis Endellion.

‘Gas vy dhe dhismygi.’ yn-medh Tristram. ‘Gwaynys gans Karyans Polmeer?’

‘Fatell wodhyes henna?’ yn-medh Endellion, nebes sowdhenys.

‘Bugh neb eth dhe’n kriket orth Old Trafford y tybris Tristram y’n diwotti Arvow a Gernow,’ yn-medh Morwenna. ‘Skeusenow a’n bughes kyns aga bos kig, yn tylleryow dhe les, war an rol voes iPad yth esa ena, rag an kig bewin esa ena. Negys nowydh Karyans Polmeer yw henna y leveris an servyas.’

‘Gokkineth yw honna, orth ow brys,’ yn-medh Endellion. ‘Piw a vynn gweles skeusenow a’n par na?’ Wosa hokyans byghan y trelyas dhe Dristram. ‘P’eur hwre’ta ow dri ena rag aga gweles?’

Tristram a hwarthas. ‘Nyns eus edhomm a’th bos ena, y hyllir mires orta warlinenn.’

Y trehevis Endellion hy diwabrans, ow mires orth Tristram yn fast.

‘Da lowr, ow melhwesik hweg,’ yn-medh Tristram yn skon, ‘yth en

peskweyth a vynni.’

Yth esa an liw ow tehweles dhe vejeth Kibell. Y firas a-dro yn kevrinek rag plat arall a’n melhwesenow, mes nyns esa onan anedha dhe vos gwelys.

‘Hou! Morwenna!’ yn-medh ev. ‘My a woer dha vos Chinek. Mes prag yma hanow Kernewek dhis?’

‘Lu yw ger Kernewek, mes nyns yw hanow Kernewek,’ yn-medh Tristram.

Endellion a rolyas hy dewlagas yn-dann vinhwerthin.

‘Y kowsav a-dro dhe’n hanow Morwenna, ty gath spadh fleurek,’ y styryas Kibell.

‘Nyns yw Morwenna ow hanow gwir,’ yth amyttis Morwenna, ‘yth yw Mei Ling. Lu Mei Ling. Gans ow dyskadores Kernewek y’m skol y feu res an hanow Morwenna dhymm.’

‘Ah, konvedhav,’ yn-medh Kibell yn-dann lenwel y wedrenn. ‘Wel, yn gwiryonedh ny gonvedhav an prag yth yw Kernewek dyskys yn skolyow Chinek. Nans yw ugens blydhen ny wodhya kewsel an yeth saw dornas a dus yn Kernow, oll anedha po gokki po koth, yn fenowgh an dhew warbarth. Nyns esa marth dhymm gweles an yeth krefhe yn Kernow. Mes a-dro dhe’n bys? Yn China? Re welenn vedhow Turpin, prag?’

‘Wel, y hwodhes, dell ov sur, y tyv Kernewek y’n norvys uskissa es yethow erell, ha’n moyha kewsys a-ji dhe vlydhen po diw y fydh. Kernewekhes an norvys yth yw, yn China kepar hag ogas pub bro arall.’

‘My a woer honna, ty vleujenn reydhek, mes ny’s konvedhav yn ta.’

‘Dhe berthi kov a’n pyth a hwarva

nans yw ugens blydhen re yowynk ov, mes dell gonvedhav, y tallathas puptra gans an lyver Kernewek, ‘Leth’ y hanow, a veu gwerthys yn nivelyow ny yll amontya denvyth, a-dreus an bys, ynwedh yn China. Treyllys veu dhe Chinek. Der an lyver na tus a aswonnsa Kernow ha’y istori. Y fynna nebes tus y redya yn Kernewek an derowel, ytho dyski an yeth y tallathsons. Ha drefenn nag esa kummyas treyllya an nessa lyver dhe yethow erell rag termyn, lies den arall a erviras dyski Kernewek. Y tegens an lyver Kernewek y’ga diwleuv, oll a-dro, y’n stretow, yn diwottiw, y’n metro, plepynag a bes. Tus erell a vynna bos esel a’n bagas arbennik na, rag henna y tallethens dyski Kernewek ynwedh. Yth omvetyens war-barth an dus na, ha kyns pell yth esens ow kewsel yn Kernewek. ‘Herwydh an gis’ yth esa Kernewek, gwelys avel neppyth bysfel. Kepar ha Frynkek yn Russi nans yw dew ugens blydhen.’

Kibell a dalgammas, heb konvedhes, mes y pesyas Morwenna.

‘Kowethasow a dhallethi synsi kuntellesow negys yn Kernewek, ha wosa henna bysi o dh’y dhyski. Ha my yn skol, kler o dyski Kernewek yn ta bos poesek, yth spena termyn gans bagasow a Gernewegoryon y tallethis vy, ha kyns pell rann a’m bywnans o.’

An dus y’n stevell a dakyas, arta.

‘Py piwas yw hemma?’ y hwovynnans Tristram.

‘An gwella lyver-termyn leth kernewek,’ y hworthybis Endellion.

‘Py Peurla Kernewek?’

‘Nag yw. Dasknias. Yn arbennik rag aga dyllans arbennik a-dro dhe’n raglev

Dewnens a’n Howldrehevel.’

‘Kawgh an jowl y’ga min!’ a drewas Kibell. ‘Ny vydh nowodhow da rag Tremenhir mar teffa Dewnens a’n Howlsedhes rann a Gernow.’

Endellion a botyas Tristram yn-dann an voes kyns bos chons dhodho a worthybi.

‘Ytho, Morwenna,’ yn-medh hi yn skon, ‘prag y tallethsys gwiska y’n gis na? An bows na yw teg dres eghenn!’

‘Gonn meur ras dhis, Endellion,’ yn-medh hi, ow skubella brywyonennow a’n brosweyth esa war dal hy fows owrlin.

‘Ynwedh dha hatt! Ple kevsys henna?’

Morwenna a dhrehevis hy hatt bras, meur a vleujennow bras owrlin warnodho, a-dhann hy hador, ha’y worra war hy fenn.

‘Da yw gans lies Kernewegoryon yn China gwiska yn gis Kernewek.’

‘Gis Kernewek? Gokkia es tregher a Dregavethan os,’ yn-medh Kibell, yn-dann shakya y benn hag ynwedh dalghenna botell a win.

‘Yw! Wel, o, nans yw a-dro dhe gans blydhen. Yn gisyow Kernewek dhiworth oesow dyffrans y hwiskons tus yn China.’

An re erell a viras orth Morwenna yn tawesek ha Kibell a dhaslenwis y wedrenn.

‘Yw kales konvedhes?’ y hwovynnans Morwenna.

‘Tamm,’ yth amyttis Endellion wosa pols. ‘Fatell dhallathas henna?’

‘Yn kettermyn dhe ynkressya an niver a dus a wodhya kewsel Kernewek, y tallathas tus kesstrifa an eyl gans y gila rag kavoes semblant an moyha kernewek.

Yn kynsa le yth esa dillas yn gis pyskador, gans hevisyow, ynwedh dillas yn gis den bal. Rag pols yth esa trobel bras y'n stretow, ynter an dhew vagas, mes wosa termyn kott tus a dhallathas omwiska yn gisyow erell Kernewek. Y to dyllys lyvrow-termyn leun a skeusennow a dus koth ynwedh tybyansow hag erthyglow. Yn China y'n dydhyow ma yma tus neb a wisk yn dillas Bresel Sivil, ynwedh Elisabethek, Viktorianek, puptra. Pur goynt y feu ragov gweles tus gwiskeys saw yn dillas arnowydh kepar hag yn Pow Sows pan dheuth vy dhe Gernow.'

An dus y'n hel a dakyas, arta.

'Py piwas yw an prys ma?' y hwovynnas Tristram.

Endellion a shakyas hy fenn, igor hy ganow. Yth esa tus y'n hel ow mires orti.

'An prener po prenors a leth an moyha wordhi. Ha my a'n gwaynyas, rag ow ober gans palores.' Y sevis hi. 'Gokkineth yw hemma: bynner ny brenav leth kernewek, re ger yw.' Y kerdhas dhe'n gwarila, ha'n dus y'n hel a dakyas.

'A ny leveris y fedha piwas dhe Endellion?' yn-medh Tristram ow hwerthin.

Endellion a dhegemmeras an piwas a'n Kaderyor a Holman Harvey.

'Wel, hemm yw marth,' yn-medh hi der an gorgowsell. 'Prys goethus dres eghenn yw hemma ragov' y kowleveris. 'Y hwerthys orthiv rag eva deg hanafas te pub dydh, mes ny hwerth denyvdyh lemmyn.'

An dus yn stevell a hwarthas.

'Wel martesen tamm. Mes pes da ov

dhe vos enorys y'n vaner ma rag ow ober gans palores. Mes nyns yw an piwas ma saw ragov – ny vedha possybyl gwaynya an piwas ma heb skoedhyans tus a yv te genev, ynwedh tus a dyv te, tus a'n gorr yn saghow byghan, KernowMart rag y wertha ... errr ... piw arall? Bughes heb mar. Bargennow tir le'ti. Gwrioryon a hanafow. Dowr Kernow. Nerth Kernewek. Ynwedh y fynnav ri gras dhe'm kerens ha kowetha. Ynwedh,' yn-medh hi yn maner moy sad, 'y fynnav kovhe pubonan y'n stevell mayth yw mar boesek bos Arghantti Holman Harvey gwelys gans tus avel kowethas gans sewena a Gernow a-ji y golonn.' Hi a viras orth Kaderyor Holman Harvey, neb a vinhwarthas orti yn hwann. 'Meur ras arta. Skoedhyewgh Senti Palores Kernow, ha na ankevewgh kollenwel dha Arhwithrans Arhwodhvos Palores.'

An woslowysi a dakyas hag Endellion a dhewelis dh'y hador.

'Mevys ov,' yn-medh Tristram, ow sygha dagrow dismygel a'n dhewlagas.

'Na wra gesya! Ow fols Oscar veu henna.'

Servyour a brofyas plat a velhwennow dhedha a veu sesys gans Kibell.

'Ytho, Kibell,' yn-medh Morwenna, 'fatell o bywnans yn Tremenhir nans yw ugens byldhen? Esa bughes dha honan dhis?'

Kibell a dhynsis penn a-dhiworth melhwenn ha'y lenki. 'Esa. Kalessa ages kuriegi Dolly Pentreath o agan bywnans. Mes gans Kowethas an Leth Kernewek, gwerthow ha'n pris a leth Kernewek a serthis. Ytho y teuth traow

gwell.’

‘A veu ervirans es dalleth ostya bughes erell y’th bargaen-tir yn le bughes dha honan?’

‘Yw dha ympynnyon kagal meur? Ervirans kales dres eghenn veu ragov dhe wertha an re. Mes kler o bos negys gwell dres eghenn dhe ostya lies gre der an vlydhen.’

An dus yn stevell a dakyas arta.

‘Re Astrot, penn a’n Sens,’ yn-medh Endellion, ‘re waynyn piwas arall.’

‘Pyth yw?’ y hwovynnas Tristram.

‘Gwari-dal moes. An piwas yw koen yn boesti fethus ragon oll, ostyes gans kaderyor Holman Harvey.’ Y shakyas hy fenn. ‘Kler yw bos hwans bras dhedha a lettya agan krodhvolyow a-dro dh’aga om-dhoen pan o an leth gwyrth.’

‘Wel, minhwertthewgh,’ yn-medh Tristram, ‘yma pubonan ow mires orthyn.’

Gwerthji Kernewek

Keskewsel, 24 Plen an Varghas, Ryskammel, PL32 ☎ 01840 211725 (dyghtyer **Jerri Jeffries**).

www.keskewsel.com

argemmynn:

Radyo an Gernewegva

Radyo an Gernewegva yw towlenn radyo yn Kernewek pub seythun; restrys yw gans **Matthi Clarke** ha dell leverir yth yw an gwella ilow ha kows y’gan taves kernewek. Y hyllir goslowes orth:

www.anradyo.com

Nawbedrek

A yll’ta dismygi an ger a naw lytherenn? Py lies ger a moy es 3 lytherenn a yll’ta kavoes, res yw dhis devnydhya pub lytherenn unneweyth yn pub ger ha res yw dhis devnydhya an lytherenn yn kres an pedrek yn pub ger.

K	E	S
W	H	I
R	E	K

Gorthyp mis-Gortheren: **godhonydh**

Ankrydoryon Vor gans Mary Sutcliffe

Treylys hag amendys dhiworth *The Drolls, Traditions and Superstitions of Old Cornwall* (nessa kevres) kuntellys ha pennskrifys gans Robert Hunt

Pell a-ves y’n Howlsedhes, mordonnow o gwyls ha hager-awel a gonneras oll a-dro dhe’n morrep ogas dhe Benn an Wlas. Tus a woskeusi y’ga chiow mar kyllens, mes an woelyadoryon war an kleger a besya bos ughhewoel. Peryll a skolkya pup-prys dres an worwel.

Byttegyns, y’n mor, milweth o an plitys. Gwynsow a hwytha war an vorlann. Yn gorholyon hir an ankrydoryon vor, an roevadoryon a strivyas gwitha fyrv an skathow ha’n lewydh a leveris yn prederus dhe’n kaptan,

‘Ny yllyn ni draylya an gorholyon

war an treth lemmyn, yn mordardh a'n par na.'

'Yn hwir,' a roghas an kapten.

Mes war an penntir, gwythysi hewoel re welsa an eskerens ow neshe hag i a wodhya py par terroes a yllens i kompoesa. An wythysi a enowis an wolowvva war Benn-an-chapel; faglow a lammas yn ughel, ha, wosa mynysennow, flamm a splannas yn unn worthybi dhiworth Karn Bre, ena war Gastell an Dinas, ena war wolowvva wosa wolowvva oll a-hys Kernow dhe Woen Wennili ha Torr Garow.

Mes y'n termyn na, an gwyns a lehas wostiwedh ha'n vreselyoryon fell a dheuth war-dir..

Ytho an nowodhow a dhrehedhas Tre war Venydh, le mayth esa Myghtern Arthur ow keyvywya gans y varghogyon. Yth esa gans Arthur ynwedh naw myghtern arall ow profya omaj dhodho. Pan dhros servyas nowodhow a-dro dhe'n golowvvaow dhe Arthur, ev a dhannvonas kannas dhe Benn an Wlas rag dismygi le an omsettyans godrys. Ena Arthur ha'n vyghternyow a elwis aga luyow ha keskerdhes yn skon dhe'n Howlsedhes. Arthur a gemmeras ganso y gledha hudel, Kalesvolgh. Wosa dew dhydh i a dhrehedhas Benn an Wlas. An ankrydoryon vor re dreussa an penn-ardh ha ravnha nebes treveglosyow. Arthur ha'y luyow a vetyas orth an eskerens pan dhehwelons i dh'aga skathow. Skruthus o an ladhva ha neb lies ankrydor o gesys yn fyw.

An re na neb re dhianksa an vatel, gans nebes re wortsas dhe witha an gorholyon re waytsa goelya. Mes yth esa benyn goth ha fur neb a wrug

husenn. Gans dowr dhiworth an puth sans, gorhanow ha pysadow dhe greryw an tasek sans, hi a elwis an awel west dhe hwytha war-tu ha'n morrep. Anpossybyl o dhe'n ankrydoryon lonchya aga skathow. Beghys ens i war an treth hag ena i a verwis, po i a veu degys a-ves dhe'n mor ha beudhys.

Nebes a'ga skathow a veu brywys war an karregi; nebes o glenys war an tewes. Ena i a worta dres blydhynyow ha'n ydhyon a wre aga neythow y'n lovonow.

Notenn

Yma lies vershynon dihaval yn kever mernans Myghtern Arthur. Y'n hwedhel an moyha meurgerys gans Tennyson, Arthur a veu degys dhe'n lynn le ma'n kemmeras Arloedhes an Lynn yn hy skath, dhe Avalon.

Hwedhel arall a dherivas bos Arthur ledhys y'n vatel gans an Sowson war Bons Ladhva ogas dhe Ryskammel. Y leverir, Arthur y'n vatel ma dhe ladha y noy traytus, mes kyns an vatel, Mordred y noy re wolisa Arthur gans kledha gwenonek hag awos an goli ma, Arthur a verwis a-wosa. Yma men, gorrys ryb an gover, a dhiskwedh tyller mernans Arthur, dell leverir.

Den arall a skrifas yn bardhonek kembrek, bos korf Myghtern Arthur ynkleudhys wosa an vatel yn Abatti Glastonbury. Nans yw nebes blydhynyow, Myghtern Henry II a erghis bos toll pelys y'n leur ryb an alter hag ena y'n toll ma kevys veu korf yn-dann legh vras ha hanow Arthur grevys warnodho. Mes skrifys yw an koynta henhwedhel yn lyver spaynek 'Don

Quixote', a lever na verwis Arthur mes, gans husenn, dhe vos treusfurvys yn bran-vras ha, rakhenna, ny wra Kernow assentya ladha bran-vras nevra, drefenn bos Arthur martesen. Mes tus a dyb, gwirhaval yw, an skrifer dhe styrya na bran-vras mes palores, an arwoedh a Gernow.

Para Ferguson gans Jennifer Capper

Mis-Du 2015 y feu dyllys gans An Trest Kenedhlek lyver, 'Para Ferguson' (*'Ferguson's Gang'*) y ditel. Yth yw hwedhel didheurek ha didhanus yn kever bagas neb a guntella meur a arghans a-barth an Trest y'n blydhynow 1920.

Y'n termyn na yowynk o an Trest hag yth esa an ertach sowsnek yn peryll. Clough Williams Ellis (pennser a Bortmeirion, treveglos dhe les yn Kembra North) re skrifa lyver 'Pow Sows ha'n Gollell-Lesa' (*'England and the Octopus'*) yn kever drehevyansow heb rewl owth omlesa a-dreus an pow (pyth yw nowydh?). Y'n termyn na fondyes veu 'Para Ferguson'. Wostalleth bagas a venynes o, mes diwettha gesys veu nebes gwer dhe omjunya.

Bagas kevrinek ha koynnt o ev. Eseli a oberi yn-dann fukhenwyn – y'ga mysk 'Sister Agatha', 'Red Biddy', 'The Nark' h.e. An ledyores o 'Bill Stickers'. Adhyskys yn ta ens i oll, ha jentyl ynwedh. I a brena aga visours a-dhiworth Harrods, ha boes rag aga huntellesow a-dhiworth Fortnum ha Mason! War-barth i a guntella meur,

meur a arghans rag sawya drehevyansow ha tir rag an henedh. Res dhe'n Trest Kenedhlek veu oll an arghans – mes yn fordhow koynnt. Yth esa bathow koth kudhys yn pinaval fug, ha notenn a gans peuns stoffys yn sigar, rag ensampel (yn hwir!). Delivrys veu rohow yn paperyow nowodhow, mes dihanow yn tien o an riyas (po riyasi).

Wor'tiwedh, hanow eseli an bagas a veu diskudhys. 'Bill Stickers' o yn tevri Peggy Pollard (genys Gladstone) – nith-wynn an pennmenyster William Gladstone.

Wosa flogholeth lowen yn chi meur, gans kerens hag unn broder, Bobby, hi a studhya yn Pennskol Kargront le may metyas hi orth Frank Pollard. Wosa demmedhyans, i a removyas dhe Gernow. Pur vysi ens i ena. Y'n vlydhen 1938, Peggy eth ha bos Bardhes a Orsedh Kernow. Hy hanow bardhek o 'Arloedhes Ywerdhon' – henn yw hanow karrek ogas dhe Borth Senan, alsyow a brenas 'Para Ferguson' a-barth an pow.

Res yw redya an lyver ma rag dyski moy yn kever an bagas ma – *Ferguson's Gang* gans Polly Bagnall ha Sally Beck, ISBN 978-1-909881-71-6.

Kowethas An Yeth Kernewek Nowodhow Berr

Kowsva a veu igerys yn soedhogel gans kyns Bardh Meur **Mick Paynter**.

Pol Hodge re dheuth ha bos Soedhek an **Ragtres Porkellis**.

Tewlys yw dalleth **Yeth an Werin** nowydh dhe **Bennrynn** ~ pella derivadow diworth an Kylgh Kernewek.

Gwithti Hellys le may feu synsys diskwedhyans gans Kowethas an Yeth Kernewek.

Diskwedhyans Gwithti Hellys a veu synsys gans Kowethas an Yeth Kernewek ynter an 20 ha 29 a vis-Gortheren.

skeusemnn dhe-woeles:
rann an displetyans

An Gannas 2016

An Gannas 2016

An Gannas yw dyllys pub mis gans Kowethas an Yeth Kernewek. An Skrifennyas yw **Tim Hambly**, 12 Stret an Duk, Lannstevan Wartha, Kernow, PL15 8HD ☎ 01566 773716:

skrifennyas@btinternet.com

Pennskrifter An Gannas yw **Graham Sandercock** hag yw lowen degemmeres erthyglow ha skeusennow dhe vos dyllys:

grahamsandercock@blueyonder.co.uk

Rag rol a dhyllansow, hwarvosow ha nowodhow, gwiasva an Kowethas yw

www.cornish-language.org

Kesva an Taves Kernewek:
govenek a'gan beus dyllo yn An Gannas Gwynngala rol an ombroforyon sewen y'n appoyansow 2016.